

ENEMO Međunarodna misija za posmatranje predsedničkih i prevremenih parlamentarnih izbora u Srbiji 3. aprila 2022. objavila je Izveštaj o preliminarnim nalazima i zaključcima

Beograd, 4. April 2022 - Izborna administracija je generalno efikasno vodila izbore, uprkos kršenjima procedura i incidentima uočenim na dan izbora. Međutim, kampanju su obeležile optužbe o zloupotrebi državnih resursa, zloupotrebi položaja, pritiscima na birače i tvrdnjama o netačnostima u biračkom spisku koje utiču na celokupno poverenje u proces. Institucije odgovorne za kampanju i nadzor nad medijima nisu u potpunosti osigurale jednake uslove među izbornim učesnicima. ENEMO ocenjuje da dugotrajna pitanja u vezi sa dostupnošću medija, odgovornošću i transparentnošću izbora ostaju da se reše.

Ovo je bio zaključak Izveštaja o preliminarnim nalazima i zaključcima ENEMO Međunarodne misije za posmatranje izbora u Srbiji.

Gospodin Pierre Peytier, šef misije istakao je: *“Iako je kampanja generalno bila inkluzivna, bila je u velikoj meri opterećena optužbama o zloupotrebi državnih resursa, zloupotrebi položaja, kupovini glasova i zastrašivanju birača, posebno prema javnim službenicima od strane partija vladajuće koalicije. Navodno, mnogi od ovih oblika pritiska su kontinuirani, a započeti su mnogo pre zvaničnog početka izbornog procesa”*.

ENEMO ocenjuje da su navodi o zastrašivanju birača i kupovini glasova uticali na opšte poverenje u izborni proces, dok su dugogodišnje prakse zloupotrebe državnih resursa i zloupotrebe položaja značajno ograničavale mogućnosti za jednake uslove.

“Zamagljivanje linije između stranke i države, u suprotnosti je sa međunarodnim standardima, dok je negativno uticalo na izbornu okruženje”, objašnjava gospodin Peytier.

Na ograničenom broju biračkih mesta koje je posmatrao ENEMO, procedure na dan izbora, uključujući i prebrojavanje, uglavnom su sprovedene efikasno i u skladu sa zakonom.

Gospodin Peytier je dodao: *“Međutim, misija je obaveštena o slučajevima napada i fizičkih sukoba u blizini biračkih mesta, nasilja nad kandidatima i dugih redova birača ispred biračkih mesta. Navodno, iako je biračima u redovima u vreme zatvaranja (20:00) uglavnom bilo dozvoljeno da glasaju sa zakašnjenjem, nekolicini birača u redovima je uskraćena mogućnost da ostvare svoje pravo. Shodno tome, ovo je izazvalo kašnjenja u procesu brojanja i prikazivanja podataka”*.

Izborna administracija je poštovala zakonske rokove i efikasno upravljala tehničkim aspektima izbora uprkos ograničenim rokovima.

Gospođa Ana Mikeladze, analitičarka izborne administracije, istakla je: *“Sednice RIK-a su bile otvorene i transparentne, dok je RIK uspeo da razjasni aspekte koje su opšte odredbe zakona ostavljale nejasne. Međutim, zbog kratkog vremenskog okvira nakon zakonskih izmena, mnogi od ovih podzakonskih akata su kasnili u procesu implementacije. To je takođe ograničilo vreme da niže izborne komisije sprovode ove podzakonske akte i da ih u potpunosti razumeju”*.

ENEMO ocenjuje da je procesu registracije birača generalno nedostajala transparentnost. Trebalo bi ukazati na zabrinutost u pogledu tačnosti biračkog spiska, uglavnom u vezi sa brojem umrlih birača koji su prisutni na spiskovima i navodima o „fantomskim biračima“.

“Uprkos tome što su birači mogli da pregledaju svoje podatke i traže ispravke, birački spisak nije bio dostupan javnosti. Poređenja radi, preliminarni broj birača u spisku za referendum 2022. bio je veći za oko 7.500, bez jasnog objašnjenja za ovo umanjenje. Ova pitanja su smanjila nivo poverenja u birački spisak i možda su uticala na opšti nivo poverenja javnosti u integritet izbornog procesa”, dodala je gospođa Mikeladze.

ENEMO je primetio nedostatak dovoljne autonomije medija od političkih interesa, i na republičkom i na lokalnom nivou što je ograničavalo nezavisno izveštavanje.

Gospođa Maja Milikic, zamenica šefa misije navodi: *“Mnogi sagovornici ENEMO-a izrazili su zabrinutost zbog pristrasne uređivačke politike u javnim i brojnim mejnstrim privatnim medijima. Debate između izbornih učesnika su organizovali mnogi kanali. Međutim, vodeći kandidati su odbijali da zajednički učestvuju, što je pogoršalo mogućnost birača da donesu potpuno informisani izbor. Vladajuća partija je iskoristila položaj predsednika u svoju korist, pošto je u većini medija dominiralo opsežno izveštavanje o njegovim aktivnostima. Uprkos nizu sankcija koje su mu bile na raspolaganju, REM je ograničio svoje sankcije na neefikasna upozorenja, što nije funkcionisalo kao odvratajuća sankcija za sprečavanje daljih kršenja”.*

Izborni pravni okvir je pretrpeo značajne izmene dva meseca pre održavanja izbora, uključujući niz preporuka međunarodnih i domaćih posmatračkih organizacija.

“Međutim, ključni aspekti izbora ostali su nerešeni. Na osnovu posmatranja predizbornog perioda, ENEMO primećuje da je nedavni proces izmena i dopuna bio propuštena prilika da se otklone nedostaci u vezi sa izveštavanjem medija, propisima o finansiranju kampanje i zloupotrebom administrativnih resursa koji bi smanjili nejednakost među učesnicima izbora. Misija je uočila značajne razlike između nivoa usmenih pritužbi i navoda o nepravilnostima sa stvarnim brojem formalno podnetih žalbi. ENEMO je dalje primetio da su se predstavnici stranaka ili redovni birači uzdržali od podnošenja pritužbi zbog straha od represije i generalno slabog poverenja u pravosudni sistem”, istakla je gospođa Nino Rizhamadze, pravna ekspertkinja.

Izjava o odricanju od odgovornosti: Međunarodnu posmatračku misiju ENEMO za predsedničke i vanredne parlamentarne izbore u Srbiji 3. aprila 2022. finansijски podržava Nacionalna zadužbina za demokratiju (NED). Sadržaj dokumenta je isključiva odgovornost ENEMO-a i ne predstavlja nužno stav donatora.

Za dalje informacije molimo kontaktirajte:

Maja Milikić, zamenica šefa misije

E-mail: maja.milikic@enemo.eu; Telefon: +381 62 151 0214